

МАРКЕТИНГ І РИНКОВІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.13: 631.372
JEL Classification: Q13

Марков Р.Р.,
аспірант відділу ціноутворення та аграрного ринку,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ ДЛЯ ГАЛУЗЕЙ РОСЛИННИЦТВА

Markov R.R.,
*postgraduate student at the department
of pricing and agrarian market,
National Science Center "Institute of Agrarian Economics"*

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF THE MARKET OF AGRICULTURAL MACHINERY FOR BRANCHES OF PLANT GROWING

Постановка проблеми. Забезпеченість технічними засобами стає нині основним чинником розвитку галузей рослинництва, від якого значною мірою залежать обсяги та ефективність виробництва. В свою чергу інтенсивність процесів технічного постачання залежать від розвитку і структури машинобудування, а також від ситуації, стану та провідних тенденцій, що складаються на ринках сільськогосподарської техніки. Тому вивчення проблем, пов'язаних із функціонуванням ринків сільськогосподарської техніки в цілому та ринків технічних засобів для галузей рослинництва зокрема має вагомое теоретичне і практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо розвитку ринків сільськогосподарської техніки активно досліджуються у вітчизняній науковій літературі. Найбільш суттєві результати таких досліджень виклали у своїх працях Т. Бабинець [8], Я. Білоусько [10], Д. Богатирьов [7], В. Войновський [9], В. Гусар [8–9], М. Занько [8–9], В. Зора [8], В. Іванишин [2], М. Ікальчик [8], О. Кришталь [8], П. Левченко [8–9], С. Лещенко [7], М. Луценко [3], М. Мальчик [4], О. Миропольський [12], Я. Навроцький [5–6], О. Паніотова [3], О. Пономаренко [8], С. Постельга [8], О. Попко [4], М. Савицький [7], В. Сало [7], Д. Соловей [10], В. Сосновська [8], Л. Шустік [9], В. Ясенецький [3, 8–9, 12] й інші науковці.

Однак окремі аспекти функціонування і розвитку ринку сільськогосподарської техніки для галузей рослинництва залишаються вивченими не достатньо. Зокрема поглибленого аналізу потребує сегментарна структура ринку, особливості його функціонування, сучасні тенденції та перспективи.

Постановка завдання. Мета статті – оцінити сучасний стан та визначити перспективи розвитку ринку сільськогосподарської техніки для галузей рослинництва в Україні з урахуванням основних світових трендів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рівень забезпеченості рослинницьких галузей сільського господарства технікою значно поліпшився упродовж останнього десятиліття. Це стало результатом притоку інвестицій, зростання внутрішніх джерел фінансування розширеного відтворення внаслідок підвищення прибутковості діяльності, спрощення доступу сільськогосподарських товаровиробників до отримання позикових коштів й інших об'єктивних причин. Однак, незважаючи на зазначене поліпшення, рівень забезпеченості залишається поки що недостатнім, а обсяги наявної техніки вирізняються динамічними коливаннями.

Так, упродовж 2015-2017 рр. наявність тракторів і сівалок у сільському господарстві в цілому зростала, темпи росту склали відповідно 112,07 та 121,64 %. В цей же час, наявність комбайнів,

* Науковий керівник: Пріб К.А. – д.е.н., професор

плугів, культиваторів, борін суттєво скоротилася. Це стало результатом вибуття засобів через їх поступове зношення без відповідного простого відтворення (таблиця 1).

Таблиця 1

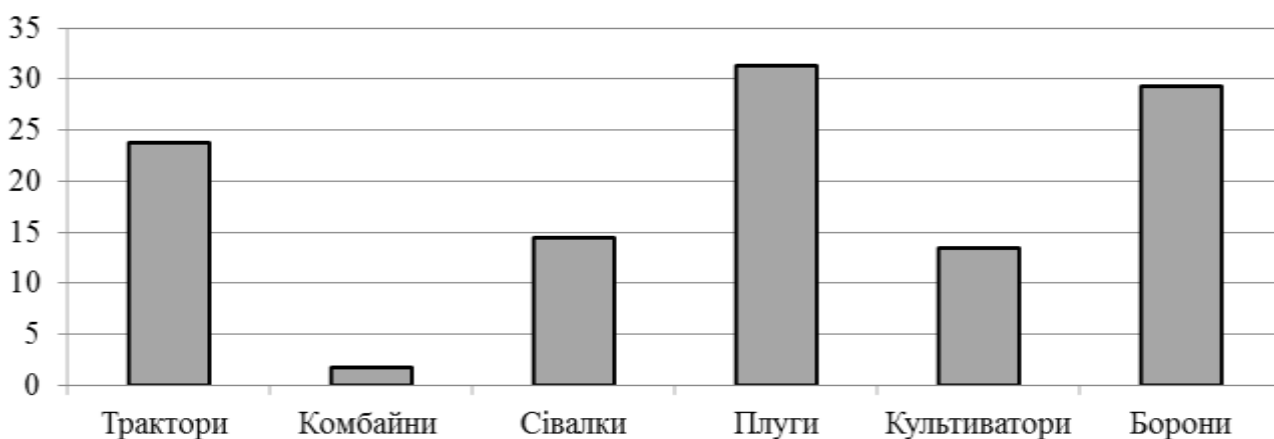
Наявність окремих видів сільськогосподарської техніки

Види техніки	Роки		Структура розподілу техніки у 2017 р., %		2017 р. до 2015 р. у %
	2015	2017	С.-г підприємства	Господарства населення	
Трактори	309716	347 111	37,24	62,76	112,07
Комбайни	56328	51 611	70,93	29,07	91,63
Сівалки	159331	193 809	34,19	65,81	121,64
Плуги	360496	336 646	14,58	85,42	93,38
Культиватори	198844	189 093	37,07	62,93	95,10
Борони	621375	581 578	31,19	68,81	93,60

Джерело: побудовано автором на основі даних Державної служби статистики України [1]

Покажемо те, що понад 62 % тракторів, 29 % комбайнів та 62–85 % іншої сільськогосподарської техніки перебуває у власності і розпорядженні господарств населення. Адже саме вони виробляють понад 55 % усієї продукції сільського господарства, а у розрізі окремих видів рослинницьких продуктів, особливо овочів, картоплі, плодів і ягід для потреб внутрішнього ринку, ця частка подеколи перевищує 70–75 %.

Однак, незважаючи на такий розподіл техніки між сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення, забезпеченість останніх технічними засобами для виробництва рослинницької продукції залишається досить поганою (рис. 1). Адже лише 23,7 % господарств мали трактори, 1,7 % – комбайни, 14,5 % – сівалки, 31,3 % – плуги, 13,4 % – культиватори, 29,3 % – борони.

Рис. 1. Частка господарств населення, що мали сільськогосподарську техніку у 2017 р., %

Джерело: побудовано автором на основі даних Державної служби статистики України [1]

Потрібно відзначити, що наведені кількісні показники не цілком відбивають незадовільний стан забезпечення технікою господарств населення. Адже вибірковими дослідженнями встановлено, що техніка, яка перебуває у розпорядженні цих товаровиробників, зазвичай вирізняється вищим рівнем зношеності та є менш високотехнологічною й інноваційною. Тому діяльність у господарствах населення заснована переважно на ручній праці, що знижує загальну результативність і конкурентоспроможність сільського господарства, передусім продуктів рослинництва.

Причин такої ситуації можна виділити декілька:

- нестача власних ресурсів домогосподарств, які можна витратити на придбання техніки;
- неспроможність залучити кошти приватних індивідуальних або інституційних інвесторів внаслідок особливостей правового статусу і засад регулювання;
- недоступність та дороговизна кредитних ресурсів, залучення яких часто економічно стає не виправданим;
- відсутність дієвої державної підтримки процесів забезпечення технікою;
- низький рівень розвитку обслуговуючих підприємств, лізингових компаній та інших суб'єктів виробничої та фінансової інфраструктури.

Також часто подібні причини унеможливають повноцінне забезпечення технікою малих та мікропідприємств в аграрному секторі, у тому числі й значної частки фермерських господарств.

Тому проблеми забезпеченості товаровиробників технічними засобами набувають особливої актуальності. За результатами дослідження виявлено, що у період 2015-2017 рр. у середньому витрати усіх товаровиробників на придбання сільськогосподарської техніки для галузей рослинництва перевищувати 18560 млн грн, а у 2017 р. сягнули сукупно 20662,4 млн грн (табл. 2). Понад третину цих витрат товаровиробники спрямовують на придбання тракторів усіх видів, ще більш ніж 22 % – зернозбиральних комбайнів та майже 15 % – сівалок. Частка витрат на придбання плугів, культиваторів, борін, розкидачів гною, машин і пристроїв для поливу та валкових жаток коливається в межах 2,7–5,7 %. Частки витрат на усі інші види техніки не перевищують 1 % у структурі сукупних витрат. Проте, це не стільки свідчить про відсутність або незначну роль придбання інших видів технічних засобів, скільки показує цінові різниці усього розмаїття технічних засобів, певну обмеженість у їх використанні тощо.

Таблиця 1

Придбання сільськогосподарської техніки для галузей рослинництва сільськогосподарськими товаровиробниками у 2017 р.

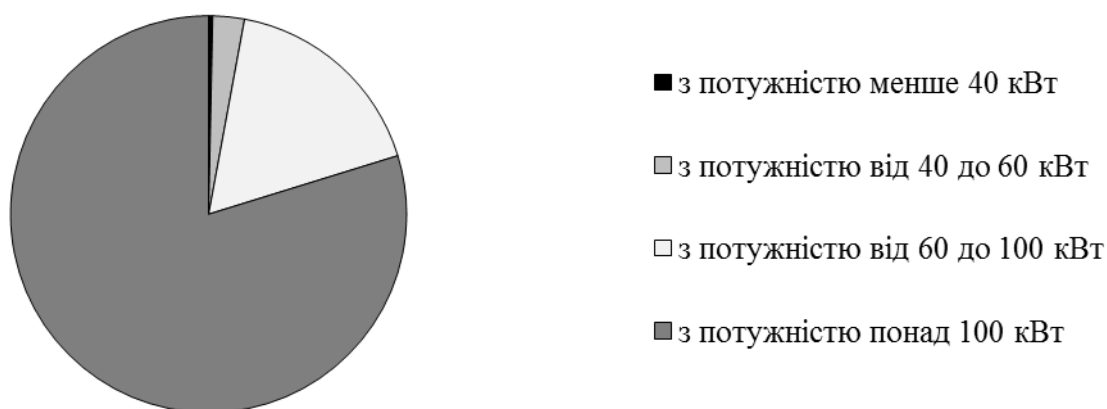
Види сільськогосподарської техніки	Кількість, шт.	Сукупні витрати на придбання техніки	
		млн грн.	структура, %
Трактори всіх видів	3688	7424,6	35,93
Плуги	1786	745,2	3,61
Культиватори	2374	1093,1	5,29
Борони	2740	1177,0	5,70
Сівалки (без тукових)	2322	3048,5	14,75
Розкидачі гною і добрив (включаючи сівалки тукові)	1398	580,1	2,81
Машини і пристрої для поливу	367	558,7	2,70
Водяні насоси і насосні станції	696	45,4	0,22
Сінокосарки	435	62,2	0,30
Жатки валкові	1194	703,7	3,41
Прес-пакувальники, включаючи прес-підбирачі	296	187,2	0,91
Комбайни зернозбиральні	1026	4559,7	22,07
Комбайни кукурудзозбиральні	9	18,7	0,09
Комбайни кормозбиральні	42	151,7	0,73
Комбайни бурякозбиральні	10	60,6	0,29
Молотарки	68	29,8	0,14
Сортувальні і калібрувальні машини і механізми	132	50,2	0,24
Машини для збирання овочів і баштанних культур	21	26,3	0,13
Машини для збирання плодів, ягід, винограду	4	2,0	0,01
Зерноочисні машини	390	137,6	0,67

Джерело: побудовано автором на основі даних Державної служби статистики України [1]

У структурі витрат на придбання тракторів левову частку (майже 80 %) займають витрати на придбання тракторів з потужністю 100 кВт. Ще 17,3 % складають витрати на трактори з потужністю від 60 до 100 кВт. Менш потужних тракторів купується досить незначна частка. Адже ця техніка здебільшого розрахована на малих і мікровиробників, а також для використання в особистих селянських господарствах, які в результаті викладених вище причин не купують сільськогосподарську техніку, або купують її у обмеженій кількості. Це підтверджує, що потреба малих форм господарювання на селі, особливо господарств населення, які здебільшого користуються тракторами порівняно меншої потужності, залишається не задоволеною (рис. 2).

З точки зору функціонування ринку сільськогосподарських технічних засобів важливим є розподіл витрат у розрізі окремих видів техніки за марками. Так, показово, що 46,9 % в кількісному еквіваленті усіх закуповуваних українськими сільськогосподарськими товаровиробниками тракторів з потужністю від 60 до 100 кВт традиційно припадає на «Беларус». Однак у вартісному вимірі їх частка становить лише 27,4 %. Аналогічна залежність спостерігається по тракторах «МТЗ», які сягають 9,9 % у кількісному показнику придбання тракторів, проте лише 6,1 % – у вартісному. Натомість трактори марки «New Holland» у кількісному еквіваленті сягають частки 11,1 %, а у вартісному – 13,0 %, а «John Deere» відповідно 5,9 та 11,7 %. Аналогічні пропорції зберігаються й по інших марках техніки залежно

від їх інноваційності, високотехнологічності та, відповідно, цінової політики виробників і дистриб'юторів.

Рис. 2. Структура витрат сільськогосподарських товаровиробників на придбання тракторів, %

Джерело: побудовано автором на основі даних Державної служби статистики України [1]

Щодо придбання сільськогосподарськими товаровиробниками тракторів з потужністю понад 100 кВт, то тут структурний розподіл за марками значно різниться. Адже цей вид техніки здебільшого нині випускають крупні потужні корпорації. Трактори «Беларус» у структурі витрат на придбання тракторів з потужністю понад 100 кВт посідають лише 7,6 % у кількісному еквіваленті та відповідно 2,8 % – у вартісному. Натомість значні частки витрат припадають на придбання тракторів марок «Case» (відповідно 10,3 та 10,0 %), «Claas» (12,1 та 14,4 %), «New Holland» (14,2 та 11,2 %). Однак провідна позиція у цьому ринковому сегменті належить компанії «John Deere», що постачає на український ринок чверть тракторів потужністю понад 100 кВт у кількісному еквіваленті та понад 34,7 % у вартісному.

Схожа ситуація склалася на ринку зернозбиральних комбайнів, де частки придбання комбайнів марки «Case» сягнули 8,4 % у кількісному еквіваленті та 8,9 % у вартісному, а «Claas» відповідно 8,4 та 9,8 %. Першість і у цьому сегменті сільськогосподарської техніки беззаперечно належить марці «John Deere» – 26,9 та 30,3 %.

Загалом американська машинобудівна компанія Deere & Company є найбільшою у світі компанією з випуску сільськогосподарської, будівельної та лісозаготівельної техніки. У 2018 р. її оборот сягнув майже 37,4 млрд дол., що на 26 % більше, ніж у попередньому 2017 р. При цьому чисті продажі обладнання компанії склали 33,4 млрд дол. за 2018 р. Німецька машинобудівна компанія Claas KGaA mbH мала у 2018 р. рекордний оборот у 3,89 млрд євро, що 3,4 % більше від показника попереднього року (3,76 млрд євро). Інша машинобудівна компанія Krone у 2017-2018 рр. досягнула усередненого обороту у 2,1 млрд євро. Сукупно це підтверджує те, що на світових та внутрішніх ринках сільськогосподарської техніки окремих держав панують переважно крупні виробники сільськогосподарської техніки. Такі корпорації зазвичай забезпечують виробництво високотехнологічних, інноваційних та надійних засобів.

Загалом на світовому ринку сільськогосподарської техніки досить високий показник Хершвіндала-Гіршмана, а також доволі значний рівень концентрації у розрізі окремих країн-експортерів. Загалом за міжнародною торгівельною статистикою [11] технічні засоби представлені чотирма основними категоріями:

- а) тракторами усіх марок;
- б) збиральною технікою, до якої відносяться косарки, молотилки, подрібнювачі соломи, машини з очистки, сортування сіна та сіноворушилки тощо;
- в) машинами для підготовки ґрунту, зокрема плугами, боронами, культиваторами, сіялками, посадковими машинами, розкидачами добрив тощо;
- г) іншою сільськогосподарською технікою, у тому числі машинами для кормовиробництва, лісового господарства тощо.

Дослідження світового ринку сільськогосподарської техніки дозволило виявити, що на ринку тракторів усіх видів близько 17 % експорту у 2015-2017 рр. здійснювала Німеччина, 13 % – Мексика, 10 % – Нідерланди, 8,7 % – США, 6,9 % – Франція. Сукупна частка топ-10 країн-експортерів на ринку тракторів сягнула 77,9 %.

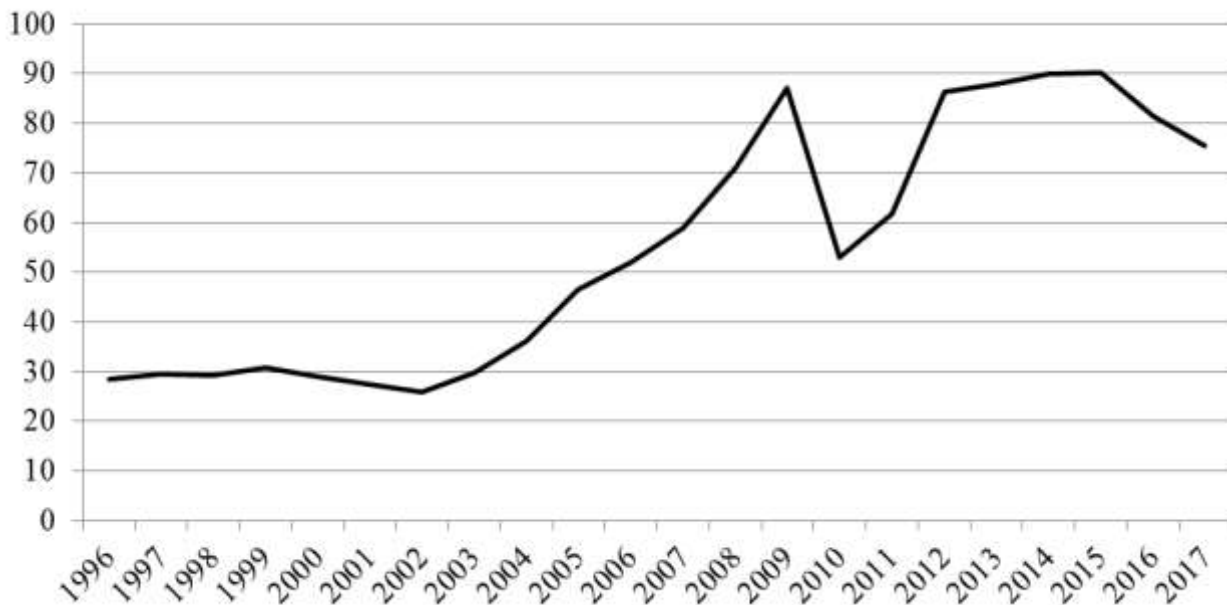
У рейтингу країн-експортерів збиральної техніки Німеччина у цей же період сягнула частки 19,0 %, США – 16,0 %, Китай – 9,6 %, Італія – 6,4 %, Бельгія-Люксембург – 5,4 %, а сукупна частка топ-10 країн-експортерів становила 75 %. На ринку машин для підготовки ґрунту частка Німеччини

становила 19,0 %, Італії та Китаю – по 9,9 %, США – 9,0 %, Франції 6,1 %, сукупна частка топ-10 – склала 70,3 %. Щодо іншої сільськогосподарської техніки, то тут Німеччина займала 15,0 %, Нідерланди 10,0 %, США 9,6 %, Італія 9,0 %, Китай 8,8 %, топ-10 країн-експортерів – 75,1 %.

Потрібно відзначити, що торгівля сільськогосподарською технікою надає значні переваги країнам-експортерам. Так, вона формує вагомий надходження від зовнішньоекономічної діяльності, а також дозволяє розвивати вітчизняну промисловість, створювати додаткові робочі місця, збільшувати обсяги сільськогосподарського виробництва, наповнювати державний бюджет тощо.

Загалом тенденції світової торгівлі усіма видами сільськогосподарської техніки мають схожі характеристики. Вони вирізняються нестабільністю та коливаннями у динаміці. Однак спостерігається загальна тенденція до їхнього зростання. Поряд з тим, тенденції світової торгівлі сільськогосподарською технікою в цілому відповідають загальним тенденціям міжнародної торгівлі та корелюють з динамікою торгівлі сільськогосподарськими продуктами рослинного і тваринного походження.

Зокрема у період 1996-2002 рр. обсяги продажу техніки на світовому ринку залишалися порівняно стабільними. У 2002 р. розпочався період активізації означеного ринку, що тривав до 2008 р. У цей період спостерігався майже чотирикратний приріст торгівлі тракторами й машинами для підготовки ґрунту та майже трикратний приріст торгівлі збиральною та іншою сільськогосподарською технікою. Сукупний оборот у світовій торгівлі тракторами у 2008 р. сягнув 54,6 млрд дол., збиральної техніки – 19,3 млрд дол., машинами для підготовки ґрунту та іншою технікою – по 7,6–7,7 млрд дол. відповідно. Узагальнені обороти по усіх чотирьох наведених категоріях сільськогосподарської техніки перевищили у цей же період позначку у 87 млрд дол. (рис. 3).

Рис. 3. Динаміка світового ринку сільськогосподарської техніки, млрд дол.

Джерело: побудовано автором на основі даних The World Trade Organization [11]

Згодом світова фінансово-економічна криза 2008-2009 рр. призвела до безпрецедентного зниження оборотів світової торгівлі сільськогосподарської техніки до 53,1 млрд дол., зокрема торгівлі тракторами до 28,8 млрд дол., які тим не менш досить скоро відновили тенденцію зростання. Однак у період 2015–2017 рр. вона набула достатнього рівня стабільності. У 2017 р. сукупні обороти на світовому ринку сільськогосподарської техніки перевищили 75 млрд дол.

Тенденції світового ринку дуже важливо враховувати при оцінюванні внутрішнього ринку України та при обґрунтуванні засобів впливу на процеси забезпеченості сільськогосподарських товаровиробників технічними засобами галузей рослинництва. Техніка провідних компаній світу, що спеціалізуються на виробництві сільськогосподарської техніки, зазвичай порівняно більш прогресивна, якісніша та високо інноваційна, порівняно із вітчизняними марками, або марками країн колишнього Радянського Союзу. Однак, цінова політика таких компаній співвідноситься з високою якістю техніки, що часто робить більшість її видів не доступною для значної частки українських сільськогосподарських товаровиробників.

Тому для збалансованого розвитку вітчизняного ринку сільськогосподарської техніки і системи постачання технічних засобів необхідно сприяти повноцінному становленню вітчизняного сільськогосподарського машинобудування на сучасних інноваційних засадах. Адже фахівці зазначають, що науковий, інженерний і виробничий потенціал України абсолютно спроможний

забезпечити самостійне вирішення завдань постачання сучасної надійної і високотехнологічної техніки сільськогосподарським виробникам. Для цього необхідно створити сприятливі умови для розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування в усіх формах [7].

Україна як держава, що нині активно розвиває виробництво військової та іншої техніки, може у перспективі поширювати й виробництво тракторів, комбайнів та інших технічних засобів для сільського господарства. Проте, для цього необхідно запроваджувати активну державну політику підтримки, розробляти і реалізовувати спеціальні програми, поширювати інновації тощо.

Така підтримка може здійснюватися у прямий спосіб через вплив на підприємства машинобудівної галузі, а також у непрямий спосіб – підтримуючи належний рівень платоспроможності та здатності до забезпечення процесів відтворення капіталу сільськогосподарськими товаровиробниками.

Основними інструментами із забезпечення державної підтримки технічного забезпечення рослинницьких галузей можуть бути заходи:

- податкового стимулювання, у тому числі через введення спрощених та преференційних режимів оподаткування, надання податкових пільг при виробництві або купівлі вітчизняної сільськогосподарської техніки;

- кредитного регулювання, зокрема через відшкодування частини відсоткової ставки при купівлі техніки на умовах кредитування, а також за допомогою регулювання ставки позикового відсотка;

- цінового регулювання через контроль ризиків виникнення цінового диспаритету між I та II сферами АПК;

- митно-тарифної політики на основі регулювання імпорتنих мит на ввезення технічних засобів залежно від їх інноваційного рівня, технічної досконалості, аналоговості тощо;

- амортизаційної політики через встановлення оптимальних норм і методів в амортизації, а також удосконалення системи індексації основних засобів тощо.

Висновки з проведеного дослідження. Українські товаровиробники рослинницьких галузей потребують активізації процесів технічного забезпечення. Особливо актуальним це є для малих, мікропідприємств, фермерських господарств та господарств населення. Адже значна частка сільськогосподарської техніки, що представлена на ринку України, певною мірою залишається недоступною для них. Український ринок став невід'ємною частиною світового ринку, куди нині постачається техніка провідних машинобудівних корпорацій світу. Необхідно полегшити доступ для товаровиробників щодо придбання та використання такої техніки, а також всіляко розвивати вітчизняне машинобудування на інноваційних засадах. Для забезпечення цього та в кінцевому підсумку пошвидшення процесів технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників технікою необхідно розвивати підприємницьку ініціативу на селі, створювати привабливі умови ведення агробізнесу, у тому числі й на засадах впровадження певного обсягу державної підтримки.

У перспективі доцільно удосконалити комплексний системний підхід до надання державної підтримки процесам технічного забезпечення галузей рослинництва, спрямованої на розвиток вітчизняного машинобудування та доступності усіх видів технічних засобів сільськогосподарським товаровиробникам різних форм господарювання.

Література

1. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 11.01.2019).
2. Іванишин В. В. Вторинний ринок сільськогосподарської техніки та перспективи його розвитку в Україні. *Агросвіт*. 2011. № 9. С. 12-14.
3. Луценко М., Паніотова О., Ясенецький В. Сільськогосподарська техніка на "Агро-2014". *Техніка і технології АПК*. 2014. № 6. С. 40-45.
4. Мальчик М. В., Попко О. В. Маркетингові дослідження стану та перспектив розвитку ринку сільськогосподарської техніки України. *Вісник економічної науки України*. 2016. № 2. С. 126 – 129.
5. Навроцький Я. Ф. Сучасний розвиток ринку сільськогосподарської техніки. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2015. Том 19. № 3. С. 63-69.
6. Навроцький Я. Ф. Тенденції розвитку ринку сільськогосподарської техніки. *Економіка АПК*. 2015. № 8. С. 56-59.
7. Сало В., Богатирьов Д., Лещенко С., Савицький М. Вітчизняне технічне забезпечення сучасних процесів у рослинництві. *Техніка і технології АПК*. 2014. № 10. С. 16–19.
8. Сільськогосподарська техніка на виставці Агро 2016 / В. Гусар та ін. *Техніка і технології АПК*. 2016. № 7. С. 34–45.
9. Сільськогосподарська техніка на міжнародній виставці "Зернові технології" / В. Войновський та ін. *Техніка і технології АПК*. 2013. № 9. С. 37-40.
10. Соловей Д. Ю., Білоусько Я. К. Аналіз кон'юнктури ринку сільськогосподарської техніки в Україні. *Економіка АПК*. 2014. № 1. С. 40-44.
11. Statistics on merchandise trade. The World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/merch_trade_stat_e.htm. (дата звернення: 11.01.2019).

12. Ясенецький В., Миропольський О. Сільськогосподарська техніка на міжнародній агропромисловій виставці "Агро-Експо 2016". *Техніка і технології АПК*. 2016. № 11. С. 38-44.

References

1. State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://ukrstat.gov.ua> (access date January 11, 2019).
2. Ivanyshyn, V.V. (2011), "Secondary market of agricultural machinery and prospects for its development in Ukraine", *Ahrosvit*, no. 9, pp. 12-14.
3. Lutsenko, M., Paniotova, O. and Yasenetskyi, V. (2014), "Agricultural machinery on Agro-2014", *Tekhnika i tekhnolohii APK*, no. 6, pp. 40-45.
4. Malchyk, M.V. and Popko, O.V. (2016), "Market researches of the state and prospects of development of the market of agricultural machinery of Ukraine", *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 2, pp. 126-129.
5. Navrotskyi, Ya.F. (2015), "Modern development of the market of agricultural machinery", *Ekonomichniy analiz: zb. nauk. prats*, Vol. 19, no. 3, pp. 63-69.
6. Navrotskyi, Ya. F. (2015), "Trends in the development of the agricultural machinery market", *Ekonomika APK*, no. 8, pp. 56-59.
7. Salo, V., Bohatyrov, D., Leshchenko, S. and Savytskyi, M. (2014), "Domestic technical support of modern processes in plant growing", *Tekhnika i tekhnolohii APK*, no. 10, pp. 16–19.
8. Husar, V. et al. (2016), "Agricultural machinery at Agro 2016", *Tekhnika i tekhnolohii APK*, no. 7, pp. 34–45.
9. Voinovskyi, V. et al. (2013), "Agricultural machinery at the international exhibition "Grain Technologies"", *Tekhnika i tekhnolohii APK*, no. 9, pp. 37-40.
10. Solovej, D.Yu. and Bilousko, Ya.K. (2014), "Analysis of market conditions for agricultural machinery in Ukraine", *Ekonomika APK*, no. 1, pp. 40-44.
11. "Statistics on merchandise trade. The World Trade Organization", available at: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/merch_trade_stat_e.htm (access date January 11, 2019).
12. Yasenetskyi, V. and Myropolskyi, O. (2016), "Agricultural machinery at the international agro-industrial exhibition "Аgro-Експо 2016"", *Tekhnika i tekhnolohii APK*, no. 11, pp. 38-44.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2019 р.

Рецензент: д.е.н., старший науковий співробітник
ННЦ «Інститут аграрної економіки» О.В. Боднар